

BUDAPEST VIZE

I.

A milliós világvárosok életében a villany-, gáz- és egyéb közszolgáltatásokon kívül, sőt talán előtt, elsőrangú szerepet játszik a tökéletes vízellátás. Ennek a kérdésnek fontosságát már a régi latinok is felismerték, amikor hatalmas, íves pilléreken nyugvó vízvezeték-rendszerekkel biztosították Róma és az ókori birodalom többi centrumának vízszolgáltatását. Az ilyen vízvezeték-rendszerek romjait ugyszólván valamennyi volt latin gyarmat területén fellelhetjük, amelyek a maguk nemében még a mai kor szemüvegén keresztül

Milliós városok vízellátásának követelményei

Egy modern metropolisz vízellátásának megoldásánál a kultúra és az egészségügy nagyarányú fejlődése következtében többféle szempontot kell figyelembe venni. Nem elég biztosítani a megfelelő minőséget és mennyiséget, ami az ivásra és fürdőzésre elegendő, hanem számot kell vetni az utcák locsolására, illetőleg felmosására szánt külön mennyiséggel, az esetleg fellépő tüzvésznel az oltáshoz használt szükségletre és számolni kell azzal is, hogy egy váratlan légi támadás tönkre teheti a vízmű-berendezéseket és teljesen megbéníthatja a vízszolgáltatást. Tapasztalatból tudjuk, hogy *nyáron, kánikula idején a vízfogyasztás aránya szinte kiszámíthatatlan módon emelkedik*, amit igen sok helyen csak nagy erőfeszítések árán tudnak kielégíteni, ami rengeteg költséget emészt fel. Budapesten legutóbb, amikor a hőmérő higanyoszlopa a 38 fok Celsius körül mozgott, a maximális fogyasztás 285 ezer köbméterre emelkedett, ami már erősen közel járt Budapest vízműveinek végső teljesítményéhez. Ennek következtében a vízművek igazgatósága természetesen kénytelen volt szigorú rendszabályokhoz folyamodni és megszorítani az általános vízfogyasztást. Ismételt felszólították a közönséget, hogy

nézve is tökéletes műszaki alkotások voltak. Rómának messze kilométerekről szállították, illetőleg vezették a kitünő havasi forrásvizet s az ókori mérnökök kellő gondot fordítottak arra, hogy a magasra épített vízvezetők csatornák minden fertőzéstől, szennyől, piszoktól mentesek legyenek. Csak így tudták elérni azt, hogy a világ fővárosának mindenkor kellő mennyiségű és minőségű ivó- és fürdővíz állott rendelkezésre. Pompeji és Herculánium fürdői a külföldi látogatókban még most is őszinte csodálatot keltenek.

takarékoskodjon a vízzel és ne hagyják órákon át nyitva a csapokat hűtés céljából. Ugyanekkor tapasztaltuk, hogy a főváros utcáinak öntözése sok kívánnivalót hagy maga után, hogy a poros és piszkos utcák, pestiesen szólva mindössze gyöngye „fröccsenben” részesülnek, ami a tűző napsütésben percek alatt szárad és csak a kövezet folytonossági hiányai között visszamaradt töcsák jelzik az eredménytelen jószándékot. Az egészségügyi követelmények ezzel szemben az utcák tömlőkkel való gyakori felmosását írják elő.

Ami a tűzrendészeti követelményeket illeti, felemlítjük Csikágó mészáros-negyedének leégését, ahol a víznyomás hiánya katasztrófális helyzetet teremtett s teljesen lehetetlenné tette a tűzoltóság munkáját. Budapest tűzoltósága eddig még nem került az amerikaihoz hasonló, emberfölötti feladat elé, azt azonban nem számíthatjuk ki előre, hogy holnap, vagy holnapután mit hoz a jövő.

A légi támadások elpusztítással fenyegetik a vízműveket

Napjainkban a világ minden égtája felől fegyvercsörömpölés hangzik, megcsönkített

országunkat lázasan fegyverkező államok veszik körül és annak ellenére, hogy kifelé állandóan békés szándékaikat és országaik határainak védelmét hangoztatják, a holnap háboruját készítik elő. Magyarországot a trianoni békeszerződésben nemcsak területének kétharmadától fosztották meg, hanem eltiltották a jogos önvédelemnek legelőkelőbb előkészítésétől is. Erre különben anyagi erőink következtében amugy is képtelenek vagyunk. Azt azonban, amit jelen helyzetünkben és sovánny lehetőségeink között megtehetünk, saját jólfelfogott érdekünkben, az *önfenntartás kényszerítő ösztönét követve megtenni elsőrendű nemzeti kötelességünk*. Nem elég kifelé állandóan hangoztatni békés, revíziós törekvéseinket, mert ez válságos helyzetekben nem véd meg bennünket védtelenségünk láttán felbátorodott és tökéletesen felfegyverzett milliós hadseregek erőszakos fellépésétől. Semlegességünk hangoztatása hiu ábránd csupán, struccpolitika, amivel még önmagunkat sem nyugtathatjuk meg, hisz köztudomásu, hogy az erősebbet a gyengébbre való támadástól semmiféle morál nem riasztja vissza. Szerencsénkre az esetleges légi- és gáztámadás veszélyét ma már nálunk is komolyan veszik s ha elkésve is gondot fordítanak legalább a polgári lakosság megfelelő kioktatására. A jövő háborújában végrehajtandó légi támadások borzalmairól ugyszólván a világ összes nagyobb napilapjaiban szemléltető képek és cikksorozatok jelentek meg, amelyekben szinte elképzelhetetlenül fantasztikus arányokban bontakozik ki az embergyilkolás, tömeghalál ördögi ábrázata. Képzeliük el, hogy egy nap arra ébred a város, hogy bombavető repülőgépek százai kerepelnek a levegőben és itt-ott másodpercenként robban tompa döréjjel egy-egy lehajított romboló-, gyújtó-, esetleg többszáz tonna súlyú gázbomba. Hatalmas épületek dőlnek kártyavárként romba és egész utcasorokon szállna föl a tetőkre néhány perc leforgása alatt a vörös kakas. Bűn volna ezt a kérdést agyonhallgatással elintézni, mert jobb valamivel előre számolni, mint váratlanul; egyszerre csöppenni bajba. Elhibázott dolog volna azonban a dolgok túlzása is. Kissé nehezebb volna ugyanis egy világ város fölé akkora légi foltot irányítani, amely képes lenne végrehajtani egy megsemmisítő hatású légitámadást. *Az ellenség ennek*

tudatában természetesen csak a fontosabb központok, középületek, hidak, raktárak, gyárak és közüzemek elpusztítására törekszik. Nem utolsó sorban célja a légitámadásnak a vízművek elpusztítása, amivel megbéníthatják a milliós város életét és katasztrófális vízhiányt idézhetnek elő. Hogy az általános vízhiány milyen helyzetet teremtené, azt tapasztalatok hiányában egyelőre elképzelni sem lehet, de gondoljunk csak arra, mit jelent az, ha egymillió embernek nincs egy korty ivóvíze. Mosdó- és fürdővíz nélkül még csak meg lehet lenni akár egy hétig is, ivóvíz nélkül azonban két napig sem. Az előbb említettük, hogy a légitámadás óriási tüzvészelyt is okozhat. Ha a vízművek felmondják a szolgálatot, az oltásra gondolni sem lehet. Városrészekről-városrészekre terjedhet így a tűz, aminek következtében feltétlenül pánik tör ki, ami tapasztalat szerint a legtöbb esetben többet árt, mint a tényleges veszély maga. Légi támadás után, amikor repülőgépek sokasága esetleg gázfelhőbe borította az egész várost, a veszély elmúltával elsőrangú szerep vár a vízre, az utcáknak a gázról való megtisztítása és fertőtlenítése érdekében. Hiába szórjuk szét az uttesteken a klórmezzet, ha nincs vízünk, amivel fellecsoljuk, nem tudjuk elnyeletni a gázt és a gyilkos halál továbbra is a küszöbök előtt leselkedik.

Egyetlen megoldás a decentralizáció

Ha az előző képet folytatni akarnók, fantáziánkat szabad szárnyra kellene bocsátani. Ehelyett térjünk vissza Budapest székesfőváros vízellátásának elsőrendű kérdésére. Anélkül, hogy dicsérni akarnánk, tárgyilagosan megállapíthatjuk, hogy a vízművek szűk kereteik közé szorítva, szinte erejükön felül sokat nyújtanak. Tudomásunk szerint, *a mai háromszázezer köbméternyi, termelt vízmennyiséget a jövőben négyszázezer köbméterre fogják fokozni*, ez azonban még mindig igen kevés folyton fejlődő fővárosunk vízszükségletének kielégítésére, nem is szólva a komolyabb és válságosabb eshetőségekről. A Spanyolországból érkezett távirati jelentések szerint a nemzeti csapatok egyik vezére, Mola tábornok, aki közvetlenül Madridot fenyegeti, arra törekszik, hogy Madrid vízműveit a hatalmába kerítse, a spanyol fővárost

mert a „Magyarország” előfizetési szelvényeit készpénz-vásárlásnál

5% értékben minden osztályunk készpénznek fogadja el

Nagykovácsy Milenkó
IV, Petőfi Sándor-u. 3. XI, Horthy M.-ut 39

kiszomjaztassa és ezen az uton kényszerítse megadásra. Ez ismét jellemző példa arra, hogy háboru esetén a vízművek milyen fontos szerepet játszanak. A kézenfekvő, fenyegető veszély csupán egy módon kerülhető el, illetve előzhető meg. Ez a mód: a decentralizáció. A decentralizáció magyarul szólva annyit jelent, hogy *iggyekezünk kell a fővárosban lehetőleg többhelyütt és elszórva kisebb, önálló vízműveket létesíteni, hogy minden területnek, városrésznek a fővezetékén kívül, külön vízellátó rendszere is legyen.* Ez természetesen nem érintené a fő-vízművek eddigi szerepét és nem is tenné fölöslegessé azt. Olyan megsemmisítő légítámadás viszont elképzelhetetlen, amely tucatnyi, szétszórt vízműberendezést tönkre tudna tenni. A decentralizáció természetesen csak abban az esetben oldható meg, ha arra megfelelőek a talajviszonyok. Budapest hidrogeológiai talajviszonyainkkal nagyjában és általánosságban tisztában vagyunk s amit tudunk, az egyáltalán nem kétségbeejtő. Budát itt számításon kívül hagyjuk, csupán azt említjük meg, ami ugyis köztudomású, hogy a meleg gyógyfürások valóságos termótalaja. Pestről, illetőleg Pestnek vízviszonyairól nagy általánosságban annyit tudunk, hogy itt-ott, régi házak udvarán még most is sok használaton kívül helyezett, ósdi szivattyus kut van és hogy Kőbányán a világhírű magyar sörgyárak kitűnő sörgyártmányikhoz a gyártelepeiken ázott és egészségügyileg ellenőrzött kutjaikból merítik az elsőrangú minőségű ivóvíz-mennyiséget.

A tulajdonképpen Pest területén, mélyen a föld alatt, a hidrogeológiai adatok szerint úgynevezett terraszvizek vannak, mégpedig valószínűleg olyan nagy mennyiségben, amik kutak, esetleg önálló, kis-vízművek létesítésére alkalmas. Budapest keleti részein az úgynevezett mediterrán és pannón vizeket találjuk, mégpedig ugyancsak jelentős mennyiségben. A magyar főváros tehát nagy tömegű tartalék vizekkel rendelkezik. Ami ezeknek a víztömegeknek minőségét illeti, alig eshetnek kifogás alá, felszínrehozásuk és kihasználásuk pedig csupán jelentéktelen tökebefektetést igényel. A kérdés fontosságát már a székesfőváros is belátta, amikor engedélyt adott arra, hogy Majer István dr. hidrogeológus a Rákóczi-téren a terrasz-víz feltárására próbakutakat furasson. A próbafúrások jelenleg olyan stádiumban vannak, hogy a kísérleti kut rövidesen üzembehelyezhető. Természetesen a felszínre hozott vizet vegyileg is megvizsgálják, hogy eldöntsék alkalmas-e ivásra is vagy csak, mint ipari víz használható fel. Legközelebb rátérünk Budapest hidrogeológiai viszonyainak ismertetésére és részletesen foglalkozni fogunk ezeknek a vizeknek kihasználási lehetőségeivel és anyagi megoldásával is.

Királyi Pál

A szeptemberben életbelépő új villanyárszabás

Az Elektromos Művek közlik: Budapest Székesfőváros Elektromos Művei új háztartási árszabásról a napi sajtóban már számos közlemény jelent meg. Egyes közleményekből az olvasóközönség azt a téves következtetést vonhatta le, hogy az új háztartási árszabás a villanyáram használatát általában megdrágítja. Eppen ezért az új árszabás lényegéről az alábbiakban tájékoztatjuk az olvasókat.

Az új árszabás szerint a lakás szobáinak számához képest *alapdíjat*, a fogyasztott árammennyiség után pedig *áramdíjat* kell fizetni. Az alapdíj egy- és kétszobás lakásoknál *szobánként és havonként 50 fillér* (tehát pl. kétszobás lakásnál havonként 1 pengő), három- vagy ennél több szobás lakásoknál pedig az *alapdíj szobánként és havonként 60 fillér*. (Tehát pl. 4 szobás lakásnál havi 2.40 pengő.)

Alapdíjat csak bennlakásra alkalmas helyiség után kell fizetni. Az alapdíj megállapítása szempontjából nem számít tehát lakószobának az előszoba, a 15 m²-nél kisebb alapterületű hall, sem a konyha, a kamara és minden számításba vett négy lakószoba után egy eselészoba, sem a fürdő- vagy mosdószoba, a W. C., a garage, a garderober, a mosókonyha, sem más olyan helyiség, amelynek alapterülete 8 m²-nél kisebb, 50 m²-nél nagyobb alapterületű helyiség azonban két lakószobának számít.

A fogyasztott árammennyiség minden kilowattóra után, mint említettük, áramdíjat kell fizetni. Az *áramdíj szobánként és havonta megállapított mértékig az u. n. havi fogyasztási tömbig kilowattóránként 30 fillér, a havi fogyasztási tömbön felüli fogyasztás után pedig — természetesen ugyanabban a hónapban — kilowattóránként 20 fillér.*

A havi fogyasztási tömbök a következők: január, február, november és december hónapokban szobánként 9 kilowattóra, március, április, szeptember és október hónapokban szobánként 6 kilowattóra, május, június, július és augusztus hónapokban szobánként 3 kilowattóra.

Hónapok alatt nem naptári hónapot, hanem havi leolvasási, illetve elszámolási időszakot kell érteni, amely a fogyasztásmérő leolvasásától a következő havi leolvasásig terjed (pl. december 8-tól január 8-ig).

Az új árszabás alkalmazását legjobban úgy tudjuk illusztrálni, ha egy példát mutatunk be. Tegyük fel, hogy egy négyszobás lakás áramfogyasztása a szeptember havi időszakban 32 kilowattóra volt. Ez esetben fizetni kell *alapdíj címén* (négy szoba után á 60 f) 2.40 pengőt.

31-ig naponként 15 és 19 órák között, tehát az u. n. csúcside alatt történő fogyasztást az üzlethelyiség mindenkori világítási árszabásával, a többi időben történő áramfogyasztást pedig kilowattóránként 20 fillérel számolják el.

Kedvező újítás, hogy azoknál a fogyasztóknál, akik *üzlethelyiségük utcát részét reklám céljából az üzleti órák után is kivilágítják*, a reggel 7 órától az üzletzárás utáni félóraig történt áramfogyasztást az üzlethelyiség mindenkori árszabásával, a többi időben történő áramfogyasztást pedig kilowattóránként 20 fillérel fogják elszámolni. Ezek az árszabások, amelyek a kirakat- és reklámvilágítást lényegesen olcsóbbá teszik, az új háztartási árszabással együtt a fogyasztásmérő szeptemberi leolvasá-

Fiú- és leány-

intézeti fehérneműek ruhák és cipők

Székely Jenő cégnél

Petőfi Sándor-utca 9 és Váci-utca 7

sától lépnek hatályba és alkalmazásukra nézve az érdekelteket a Elektromos Művek írásban fogja értesíteni.

Beszélgetés egy magyar pilótával aki egymillió kilométert repült

Szombaton délután két órakor bensőséges ünnepség színhelye volt a mátyásföldi repülőtér. Ekkor érkezett a francia légiforgalmi társaság hatalmas utasgépe, amelynek vezetőülésétől kiszálló pilótát virágcsokrokkal és babérkoszorúval fogadta a Légügyi Hivatal vezetősége és a légiforgalmi társaság igazgatósága.

A pilóta Ujváry László volt, aki eddig egymillió kilométert repült.

A markánsarcu, kékszemű, negyvenöt éves repülő boldogan fogadta az üdvözléseket s a kabin belsejéből kitóduló utasok talán nem is sejtették, hogy milyen híres, kiváló pilótájuk volt *Bécsből Budapestig*.

Ujváry kezében az üdvözlő táviratokkal sugárzó arccal lép a repülőgép ujonnan épült váróterme elé, ahol felesége és gyermekei köszöntik a ritka jubileum alkalmából. Elsőnek *Lejevier* Dániel, a francia légiforgalmi társaság igazgatója mond néhány meleg üdvözlő szót, majd körül fogják barátok és ismerősök és arról faggatják, mondjon valamit az átrepült egymillió kilométerről.

— *Megérkeztünk Budapestre?*

Az utasok közül senkinek sem történt baja s a naiv román utas, aki ekkor még csak először ült gépen, azt *hitte, hogy itt kell leszállni*.

Az ünnepelt pilóta most már mindinkább belejön az elbeszélésbe és egymásután mondja el a multban lejátszódott érdekesebb eseményeket.

— 1931-ben fecskéket tanítottam repülni — mondja tovább Ujváry. — Akkor volt az a korai tél. A fecskék nem tudtak idejében elköltözni és az állatvédő egyesületek, megfizetve a szállítás költségeit, Konstantinápolyba vitte őket repülőgépeken.

— Sokezer madarat mentettek így meg a megfagyástól. Konstantinápolyban azonban egy kis baj volt a fecskékkel, mert vámat akartak értük fizettetni. Pilótatársam azonban kinyitotta ládák ajtaját és még mielőtt a vámorok kiszámíthatták volna, mit kell fizetni értük, elrepültek.

De kellemetlenebb történetekről is be tud számolni Ujváry. *Kétszer csapott bele a vil-*